

Saray-ı Hümayun Bekçilerinin 1908 Yılı Maaşları ve Günümüzdeki Reel Karşılığı

Sezgin ZABUN*

Öz

Bu çalışmada Saray-ı Hümayun'da bekçi hademesi ve bunlarla ilgili çalışanların maaşları incelenecektir. COA (Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi) Y.PRK.HH 38 54 "saray-ı hümayun bekçi ve hademeleri maaş bordrosu" adlı Hicri 29.12.1325 (M. 2 Şubat 1908) tarihli belgedeki kayıtlar esas alınacaktır. Belge 12 sahifeden ibarettir. İlk sahifede belgenin içeriği ifade edilmiştir. İzleyen sahifelerde ise incelenen konuyla ilgili olarak; şahsın görev yeri, adı, baba adı, işe başlama yılı, aylık maaşı ve kayıt numarası bilgileri yer almaktadır. Ayrıca görev yerlerinden hareketle "Saray-ı Hümayun"un kapsamı hakkında da fikir sahibi olabiliriz. Döneme ait bazı malların fiyatlarına bakarak bu görevlilerin reel ücretlerinin hesaplanmasına çalışılmıştır. Ayrıca günümüzde yine kamuda "bekçi" hizmeti verenlerin ücretleriyle mukayese yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Saray-ı Hümayun, Bekçi, Bekçi Maaşları.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

The Pays of The Saray-ı Humayun Guards in 1908 and the Real Equivalent of Today

Abstract

In this study, the caretaker of Saray-ı Hümayun and the salaries of their employees will be analyzed. The records named COA(Presidential Archives of the Ottoman Empire) Y.PRK.HH 38 54 "Saray-ı Hümayun guards and janitors payroll" is dated 29.12.1325 (AD 2 February 1908) will be taken as basis. The document consists of 12 pages. The content of the document is expressed on the first page. In the following pages, regarding the subject examined; the person's place of duty, name, father's name, starting year, monthly salary and registration number are included. In addition, we can have an idea about the scope of the "Palace-ı Hümayun" based on the places of duty. We hope to reach the real wages of these officials by looking at the prices of some goods for the period. Moreover, we hope to reach a conclusion by comparing the wages of "watchman" service in the public today.

Key Words: Saray-ı Hümayun, Guard, Guard salaries.

Article Type: Research Article.

* Dr. Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, e-mail: sezginzabun@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2566-2513.

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun başlangıçta taş ve sopa ile başlayan silahlanması zamanla ok, mızrak, kılıç ve ateşli silahlarla devam etti. Korunacak şeyin önemine göre silahların ve koruyucuların üstün vasıfları oldu. Koruma işi profesyonel bir hal aldı. Osmanlı Hanedanı da çağın gerektirdiği şekilde güvenlik önlemleri kapsamında gerekli tedbirleri almıştır. Saray, kasır, köşk, bağ evi, kütüphane vb. birimlerin her birine güvenlik görevlileri görevlendirilmiştir. Bu çerçevede görevliler müdür, bekçi başı, bekçi başı muavini, imam, ağa ve bekçi hademesi unvanlarıyla istihdam edilmişlerdir. Çalışmaya esas teşkil eden belgedeki kayıtların ekseriyeti bekçilere aittir. Bekçi kelimesinin literatürdeki kullanımı incelendiğinde karşımıza ilk olarak tefsir ve belagat alanındaki çalışmalarıyla tanınan İslam âlimi ‘‘Zemahşeri’’nin *Mükaddimetü’l Edeb’’* isimli eseri çıkmaktadır. 12. yüzyılda Arapça yazılan bu sözlük niteliğindeki eserde ‘‘bekçi-lik kıldı onun üzerine’’ şeklindeki ifade yer almaktadır (Yüce, 1993: 79). Eserde, kelimenin etimolojik anlamı verilmemekle birlikte bu cümleden bekçiye bir koruyuculuk işlevi yüklendiği anlaşılmaktadır (Aksungur, 2018: 31).

Kapıcı, bevvab, bekçi gibi isimlerle tanımlanan Bab-ı Ali kapıcılarının görevleri şu şekilde idi: ‘‘Kapıcıların kapı nöbeti dışındaki başlıca görevleri, Dîvân-ı Hümayun’un toplandığı günlerde iş takip etmek için saraya gelenlere yol göstermek, hiç kimseyi silâhlı olarak Ortakapı’dan içeriye almamaktı. Dîvân-ı Hümayun’da birine falaka cezası verilecekse değneği sadrazamın izniyle kapıcılar vururdu. Padişah saray dışında iken Otâğ-ı Hümayun’un kapısında nöbet bekleme hizmetini de kapıcılar görürlerdi’’ (Özcan, 2001: C. 24, 345).

Saray kapıcıları Bevvaban-ı Dergah-ı Ali ve Bevvaban-ı Bab-ı Humayun olmak üzere iki kısma ayrılırdı. Vazifeleri, isimlerinden de anlaşıldığı vechile sarayın Bab-ı Humayun adı verilen kapısını beklemektir. On altıncı asır sonlarında sayılan 417 idi (Pakalın, 1993: C. 1. 12).

Osmanlı devletinde maaşlar çeşitli gelirlerle ilişkilendirilir ve maaşın oradan alınması kararlaştırılırdı. Örneğin tımarlı sipahilerin maaşlarının tımar sahiplerine tahsis edilen tarım arazilerinin gelirlerinden ödenmesi gibi. Yeniçerilerin maaşları da benzer biçimde ödeniyordu. Ancak Tanzimat’la birlikte ‘‘mevacib ya da ulufe (Pakalın, 1993: 495) olarak adlandırılan yeniçeri maaşları merkezi bütçeden ödenmeye başlanmıştır. Bu uygulama kamu görevlilerinin tümüne teşmil edilmiştir. 1839 yılıyla birlikte tüm kamu maaşlarının hazineye ödenmesine başlanmıştır.

Bu çalışmada Osmanlı Sarayı’nda istihdam edilen bekçilerin ve ilgili görevlilerin maaşlarının iktisadi tahlili yapılmaktadır. Buradan hareketle ‘‘karşılaştırmalı statik yöntemi’’ izlenerek, 1908 yılında Saray-ı Hümayun ’da çalışan bekçilerin maaşlarının reel satın alma gücü ile günümüzde İçişleri Bakanlığı bünyesinde istihdam edilen bekçilerin maaşlarının reel karşılıkları mukayese edilmektedir. Bu doğrultuda girişi müteakiben ilk olarak Saray-ı Hümayun tanıtılmıştır. Sonrasında, hicri 29-12-1325 tarihli Osmanlı arşiv belgesine göre; Saray-ı Hümayun ’da istihdam edilen bekçilerin maaşları tespit edilerek bu maaşların belli mallar üzerinden bugünkü reel karşılıkları belirlenmiş ve günümüz bekçilerinin maaşlarının reel karşılıkları ile mukayese edilerek geçim standartları tespit edilmiştir.

2. SARAY-I HÜMAYUN

Saray, devlet otoritesini temsil edenin ikametgâhıdır. Hangi ünvanı taşırsa taşısin (kral, sultan, padişah, imparator, başkan vb.) evi saraydır. Saray aynı zamanda devletin idare merkezi işlevini de yerine getirebilir. ‘‘Saray başlangıçta padişahların ikametlerinden çok, devlet işleri ve hazinelerin saklanması amacıyla yapıldığından etrafı her türlü saldırıyı önleyecek biçimde surlarla çevrilmiştir’’ (Sakaoğlu, 2002: 20).

Saraylar otoriteyi korur ve temsil eder. Bu işlevini yerine getirebilmesi için güvenlik tedbirlerinin alınmış olması icap eder. Geçmişte güvenlik tedbirleri kalın ve yüksek duvarlar ile nöbetçi

askerler idi, Günümüzde ise elektronik önlemlerde (kamera vb.) söz konusudur. Sarayda otorite, ailesi ve hazinesi de bulunmaktadır. Yani güvenlik önlemleri en üst düzeyde olmalıdır. “Büyük uygarlıkları eski kent dokularının, özde de hükümdar saraylarının temsil ettiği; uygarlık boyutlarının en iyi saraylarda yakalandığı gerçeği açıklar” (Sakaoğlu, 2002: 8).

Osmanlı Devleti de beylikten İmparatorluğa giden yolda çadırdan Topkapı Sarayı’na geçmiştir. Bu süre zarfında kendi personel ve hizmetkârlarını da yetiştirmiştir. “Enderun’daki disiplin dolayısıyla çok kısa zamanda bir Osmanlı saray protokolü meydana gelmiştir. Daha da ilginç Enderun’un dışı bir izdüşümü vardır. O da bizatihi Harem kendisidir. İşte buna bazı tarihçiler Osmanlı Saray Medeniyetinin medeniyeti diyorlar ki bu doğrudur” (Ortaylı, 2007: 133).

Osmanlı sarayı teşkilâtı genel olarak dört ana yapılanmaya sahiptir: Özel yaşam alanı (Harem), eğitim yapılan bölüm (Enderun), idarî merkez (Dîvân-ı Hümayun), hizmet ve koruma (Bîrun). Saraydaki üç âbidevî ana kapı olarak birinci kapı (Bâb-ı Hümayun), ikinci kapı (Bâbüsselâm) ve üçüncü kapı (Bâbüssaâde) önlerindeki meydanlarla yapıyı teşkilâta göre şekillendirir. Birinci kapı ile ikinci kapı arasındaki büyük meydan Bîrun halkının çalıştığı yer olması yanında halkın girip çıkabildiği bir alan, özellikle büyük törenler esnasında halktan başka askerin de rağbet ettiği ve kısmen de olsa törene iştirak edebildiği yerdir (Ertuğ, 2009: C. 36: 117-121).

Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa’daki ilerleyişi Viyana bozgunu ile sona ermiştir. Ancak saltanat daha yüzlerce yıl sürecektir. “Viyana bozgunu ve onu izleyen çok tehlikeli yıkıcı savaşlardan 1683-1699) sonra 1716-1718’de yeni felaketli bir savaş akabinde Saray ve zürefa (Osmanlı seçkinler sınıfı) için bir rehavet zevk ü sefa dönemi gelir” (İnalçık, 2016: 123). Bu dönemde, saraylar, saraylardan daha küçük ölçekli kasr ve köşkler ve orman içinde Fransız usulü şaleler (av köşkü) yaptırıldı.

Avrupa’nın sömürgeleştirme sürecinin Osmanlı Devleti’ne henüz doğrudan bir taarruzu yoktur. Ancak şartlar Batı Avrupa’nın lehine hızla değişmektedir. “III. Ahmed, kışın Saray-ı Hümayun da oturup hanende kızların sadâ-yi ney u santurunda kubbeye yansıyan şarkılarını mestane dinlerdi. İlkbahar gelince İstanbul’un en güzel semtlerini süsleyen köşklere giderdi. III. Ahmet döneminde pek çok köşk inşa edilmişti, bunlardan Salı pazarında Emin-âbâd, Çigala Sarayı yakınında Ferat-âbâd, Alibeyköyü civarında Hüsrev- âbâd, Bebek’te Hümayun- âbâd, Defterdar’da Neşet- âbâd, Kağıthane’de Sa’d- âbâd hep bu dönemde yapılmış köşklere aittir. İstanbul’un dışında Boğaziçi’nde, Üsküdar’da, Kadıköy’ün de ricale ait köşkların sayısı yüzü buluyordu” (İnalçık, 2016: 125).

Lale Devri denilen bu dönemde gösterişli pek çok saray, kasr ve köşkler inşa ettirilmiştir. “Sadrazam, Kâğıthane deresinde padişah için Sad- âbâd kasrını yaptırır, elçi Yirmi sekiz Mehmet Çelebi eliyle Fransa’dan getirttiği planlara göre Sad- âbâd bahçeleri düzenlenir, Bahçede “etrafı fiskiyeli havuzlar, ejderha ağzından akan sular, sütunlar, kanallar ve köprüler” bu zamanda yapılan Hayr- âbâd, Kasr-ı Cinan, Feyz- âbâd, Şeref âbâd, Şevk âbâd, kasırları hepsi iştret meclislerine sahne olan fitne köşkleridir” (İnalçık, 2016, C. IV: 124).

1843-1856 yıllarında yaptırılan Dolmabahçe Sarayı, Osmanlı Hanedanı için konut ve idare merkezi olmaya adaydır. “Bu geniş alanın on dokuzuncu yüzyılda başlayan hazin bir macerası vardır. Bütün saraylar da tıpkı insanlar ve cemiyetler gibi, işlevlerini başka kurumlara devrederler. Klasik devir Osmanlı sarayı bizim Topkapı Sarayı dediğimiz Saray-ı Amire de on dokuzuncu yüzyılın modern dünyasında devletler sistemi içerisindeki bir büyük devletin klasik evi olarak işlevini tamamlamış ve görevini yeni saraylara devretmek zorunda kalmıştır. İlk olarak Topkapı’nın bu görevini Dolmabahçe Sarayı üstlenmiştir” (Ortaylı, 2007: 296).

3. SARAY-I HÜMAYUN BEKÇİ GÖREVLİLERİ VE MAAŞLARI

Bu çalışmaya esas teşkil eden Osmanlı arşiv belgesine (COA-Y.PRK.HH.00038.00054.001) göre korunan yerler ve görevlileri Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1’e göre 42 farklı birimde 224 kişi görev yapmaktadır. Görev yerinin önemine, büyüklüğüne göre görevli sayısı ve çeşitliliğinin arttığını söyleyebiliriz. Çoğunlukla 3-5 görevli söz konusu iken, Çırağan, Dolmabahçe ve Beylerbeyi Saraylarının her birinde 10 ve daha fazla görevlinin varlığı bu durumu izah etmektedir. Toplam 224 (iki yüz yirmi dört) kişiden oluşan bu kişilerin aylık maaşları toplamı 95005 guruştur. En yüksek maaşı “bekçiler müdürü” kadrosunda çalışan Salim efendi (6175 guruş) almaktadır. En düşük maaşı ise Tokad kasrında bekçi hademesi Osman ağa bin Bekir (20 guruş) almaktadır.

Saray-ı Hümayun güvenlik görevlilerininin maaş listesi olan bu evrak aynı zamanda Saray-ı Hümayunun kapsamını da göstermektedir. Evraka göre Saray-ı Hümayunda saraylar, kasırlar, köşkler, şaleler, çeşitli daireler yanı sıra Saray-ı Hümayuna mahsus kütüphaneler, hamam, tiyatro ve bağ olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Saray-ı Hümayun Bekçi Teşkilatı, Görev Yerleri, Maaşları

Sıra	Görev Yeri	Görevli Sayısı	Toplam Maaş
1	Mabeyn-i Hümayun Dairesi	10	11085
2	Hamidiye Çamaşurluğu Mahfel-i Hümayun Dairesi	2	1020
3	Çit Kasr-ı Hümayunu	6	1840
4	Zu-1 Vechiye Daire-i Celilesi	9	5303
5	Küçük Mabeyin Hümayun Dairesi	4	1160
6	Kütübhane-i Hümayun Dairesi	3	2650
7	Yeni Daire-i Hümayun	2	1650
8	Atık Kütübhane-i Hümayunu	4	1640
9	Küçük Şale Kasrı Hümayun Dairesi	3	2390
10	Küçük Mabeyin Hümayun Dairesi	4	1160
11	Merasim Daire-i Celilesi	12	5350
12	Tiyatro Dairesi	2	1050
13	Talimhane Kasr-ı Hümayun Dairesi	2	860
14	Haricen Kütübhane-i Hümayun Dairesi	2	800
15	Yıldız Harem-i Hümayun Kapusunda	3	1340
16	Çadır Kasr-ı Hümayunu Dairesi	4	1626
17	Malta Kasr-ı Hümayun Dairesi	4	1336
18	Yeni Köşk Dairesi	5	1560
19	Çırağan Serayı Mabeyn-i Hümayun Dairesi	10	7200
20	Dolmabahçe Mabeyn-i Hümayun Dairesi	11	4480
21	Hazine-İ Hassa-İ Şahane Daire-i Merkeziyyesi	2	1240
22	Beşiktaş Seray-ı Hümayun-U Hamam Dairesi	11	3910
23	Terakkiye Kasr-ı Hümayun Dairesi	5	1960
24	Beylerbeyi Seray-ı Hümayun Dairesi	10	4840
25	Misafirhane Daireleri	6	1330
26	Sa'adabad Kasr-ı Hümayunu	6	2140
27	Mirahor Kasr-ı Hümayunu	3	720
28	Kağıdhane Kasr-ı Hümayunu	3	1240
29	Yarış Kasr-ı Hümayunu	2	320
30	Balmumcu Çiftlik Kasrı	4	860
31	Ayaz Kasr-ı Hümayunu	5	1380
32	Maslak Kasr-ı Hümayunu	4	1060
33	Kalender Kasr-ı Hümayunu	3	520
34	Göksu Kasr-ı Hümayunu	4	1670
35	Beykoz Kasr-ı Hümayunu	3	660

36	Tokad Kasr-ı Hümayunu	3	680
37	Hekimbaşı Kasr-ı Hümayunu	3	840
38	Alıdağı Kasr-ı Hümayunu	3	720
39	Validebağı Kasr-ı Hümayunu	5	1120
40	Topçubeyi Kasr-ı Hümayunu	3	660
41	Çamlıcada Tunuslu Bağı	2	480
42	Perakende Suretle Bazı Mevakide Bul. Bekçi Had.	33	11615
	YEKÜN	224	95005

Tablo 2 ye göre Müdür maaşı bekçibaşı maaş ortalamasının 9 dokuz katı bekçibaşı muavininin 16.5 katı, imam maaşının 15 katı, katip maaşının 10 katı, ağa maaşının yaklaşık 31 katı ve bekçi hademesinin 16.7 katıdır. 224 görevli içinde tek kişi olan müdür istisna edildiğinde maaşların daha homojen ve izah edilebilir olduğu görülecektir. Aynı kadroda görev yapanların maaşlarındaki farkın çoğunlukla kıdemden ve görev yerinden kaynaklandığı orijinal kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Saray-ı Hümayun Bekçi Teşkilatı Görevlileri, Maaşları

Meslek-Görev	Kişi Sayısı	Toplam Maaş	Ortalama Maaş
MÜDÜR	1	6175	6175
BEKÇİBAŞI	20	13726	686.3
BEKÇİBAŞI MUAVİNİ	4	1490	372.5
İMAM	4	1640	410
KATİP	2	1190	595
AĞA	2	400	200
BEKÇİ HADEMESİ	191	70384	368.5
TOPLAM	224	95005	424.12

4. SARAY-I HUMAYUN BEKÇİ MAAŞLARI İLE GÜNÜMÜZ BEKÇİ MAAŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Günümüzde bekçi maaşlarına bakıldığında “İlkokul mezunu olan bekçi maaşı 4302,80 TL, Lise mezunu olan bekçi maaşı ise 4352 TL ile 4455,14 TL arasında değişmektedir. Ön lisans mezunu olan bekçi maaşın da 4357,50 ile 4400 TL arasında seyrettiği görülmektedir (finans.mynet.com 22.02.2021. 15: 46). Ortalama bekçi maaşlarını 4375 aldığımızda 1.52 tam altın alabilmektedir. Tablo 3’teki gıda fiyatları Tevfik Güran’ın “Resmi İstatistiklere Göre Osmanlı Toplumunu ve Ekonomisi” adlı eserinin muhtelif sayfalarındaki tablolardan alınmıştır (buğday s. 194, nohut s. 200, zeytin s. 294, üzüm s. 298, bal s. 300, peynir, süt ve tereyağı s. 308). 1908 yılı bekçi maaşlarının satın alma gücü hesaplanırken; ilgili döneme ait maaş tutarı, ilgili dönemdeki tabloda türü ifade edilen malların kilogram fiyatlarına bölünerek bu mallardan ortalama ne kadar kilogram satın alınabileceği belirlenmiştir. Benzer yöntemle, günümüz bekçilerinin maaş tutarları karşılığında alabileceği mal miktarları da hesaplanarak, her iki döneme ait maaşların satın alma güçleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3. Bazı Gıda Maddelerinin 1909 ve 2020 Fiyatları ile Osmanlı Bekçileri ve Günümüz Bekçilerinin Maaşlarının Satın Alma Güçlerinin Mukayesesi

Ürün (Kg)	Fiyatı (Guruş, 1909)	Satın Alınabilecek Miktar (Kg)	Fiyatı (Lira, 2020)	Günümüz Bekçilerinin Satın Alabilecekleri Miktarlar (Kg)	Ürün Bazında Maaşların Satın Alma Güçlerinin Karşılaştırılması (5 sütun / 3.sütun)
Buğday	0,876	420,66	1,825	2397,26	5,698
Nohut	1	368,5	3,3	1325,75	3,597
Süt	0,895	411,73	2,3	1902,17	4,619
Tereyağı	10,588	34,8	40	109,375	3,142
Peynir	3,507	105,075	15	291,66	2,775
Bal	3,2	115,15	18	243,05	2,110
Üzüm	0,292	1261,98	8	546,875	-0,433
Zeytin	0,973	378,725	18,15	241,04	-0,636
Ceviz	1,361	270,75	29,9	146,32	-0,540

Tablo 3'e göre Osmanlı Devleti'nde XX. Yy başlarında bir bekçi maaşı ile yaklaşık olarak 420 kg buğday alabilirken, günümüzdeki bekçi yaklaşık 2400 kg buğday alabilmektedir. Osmanlı dönemi bekçisi 368,5 nohut alabilirken günümüz bekçisi 1325 kg nohut alabilmektedir. Yine Tablo 3'e göre Osmanlı Dönemi bekçisi aylık maaşı ile 412 kg süt alabilirken, günümüzdeki bekçi maaşıyla 1902 litre süt alabilmektedir. Osmanlı devletinde aynı dönemde bekçi ton 34,80 kg tereyağı veya 105 kg peynir veya yaklaşık 115 kg bal veya 1261 kg üzüm veya 378 kg zeytin veya 270 kg ceviz (kabuklu) alabilmektedir. Günümüzdeki bekçi ise maaşı ile 109 kg tereyağı veya 291 kg peynir veya yaklaşık 243 kg bal veya 546 kg üzüm veya 241 kg zeytin veya 146 kg ceviz alabilmektedir. Bu rakamlara göre Osmanlı dönemi üzüm, zeytin ve ceviz satın alabilme miktarlarında avantajlı olduğunu söyleyebiliriz. Ancak süt, tereyağı, peynir, buğday ve nohut söz konusu olduğunda günümüzdeki bekçinin avantajlı olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ

Güvenlik ihtiyacı Maslow' un "ihtiyaçlar hiyerarşisi" nde ikinci sırada yer almaktadır. İnsanın malı ve canı için tedbir alması güvenlik ihtiyacını karşılama girişimidir. Bu gerekçelerle alınan tedbirlerin bir sarayda ve üst düzeyde olması da izah edilebilir. Ancak İstanbul alt gelir gurubundan ve sabit gelirli olanlar için iktisadi zorluklar taşımıştır. Bu durum tedbir almayı gerektirmiştir. "On sekizinci yüzyılda İstanbul'daki koyun fiyatları taşradakilere göre oldukça yüksekti. İstanbul'daki peynir ve yumurta fiyatları genellikle taşradakinin iki-üç katıydı" (İnalcık, 2004: 844).

Osmanlı dönemi bekçisinin günümüz bekçilerine göre reel satın alma gücünün daha yüksek olduğu üzüm, zeytin ve ceviz gibi ürünlerde bu avantajlı durum, bu ürünlerin daha çok üretilmesi veya daha az tüketilmesi nedeniyle arz ve talep arasındaki farklılıklardan kaynaklanmış olabilir. Günümüz bekçilerinin Osmanlı bekçilerine göre reel satın alma gücü açısından avantajlı olduğu kalemlerde farkın oldukça belirgin olduğunu söyleyebiliriz. Sütte 4,62 katı (411/1902), tereyağında 3,11 katı (35/109), peynirde 2,77 katı (105/291), buğdayda 5,69 katı (421/2397) ve nohutta 3,6 katı (368,5/1325) olması bu durumu göstermektedir.

Günümüzdeki bekçinin reel satın alma gücü açısından avantajlı olduğu kalemler açısından bakıldığında, (süt, peynir, tereyağı, buğday ve nohut) XX. yy başlarında ulaşım imkânlarının yetersizliği ve elektrik şebekesi olmayışına bağlı olarak buzdolabı, klima gibi

soğutma sistemlerinin olmamasında dolayı, İstanbul pazarına bu tarz bozulabilecek ürünleri getirmenin güçlüğü bu sonucu doğurmuş olabilir. Hayvan ıslahı hayvancılıkta verimliliği arttırdığı gibi modern tarım, tohum ıslahı, suni gübre, sulanabilir tarım arazilerinin artışı da tarımda verimliliği arttırmış olabilir. Kentleşme, ulaşım ve iletişim imkânlarının da ortaya çıkan bu durumda rolü olabilir.

Sarayı Hümayun bekçileri ile günümüzde İçişleri Bakanlığı teşkilatında istihdam edilen bekçilerin maaşlarının satın alma güçleri karşılaştırıldığında şu sonuçlara ulaşılmıştır: Günümüz bekçilerinin maaşlarının buğday, nohut, süt, peynir, tereyağı, bal cinsinden hesaplanan satın alma gücünün veya reel değerinin Sarayı Hümayun bekçilerinden bariz biçimde yüksek olduğu, üzüm, zeytin ve ceviz cinsinden hesaplanan satın alma güçlerinin ise az bir düzeyde düşük tespit edilmiştir.

Etik Beyan

Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Yazar çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

I. Osmanlı Arşivi

COA: Y.PRK. COA-Y. PRK. HH. 00038. 00054. 001 H. 29.12.1325.

II. Basılı Eserler

Aksungur, A. B. (2018), *Türk İdare Geleneğinde Yerel Güvenlik: Mahalle Bekçilerine Dair Bir İnceleme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Ertuğ, Z. T. (2009). *TDV İslam Ansiklopedisi Saray Maddesi, C. 36*. İstanbul: TDV.

Güran, T. (2017). *Resmi İstatistiklere Göre Osmanlı Toplum ve Ekonomisi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İnalçık H. (2000). *Osmanlı İmparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*. Cilt 1-2. İstanbul: Eren Yayınları.

İnalçık H. (2016). *Devlet-i 'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar I, II, III, IV*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Lewis, B. (1993). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çev. Metin Kıratlı), Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Ortaylı, İ. (2007). *Mekânlar ve Olaylarıyla Topkapı Sarayı*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Özcan, A. (2001). *TDV İslam Ansiklopedisi. Kapıcı Maddesi, C. 24*. İstanbul: TDV.

Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I*. İstanbul: Mili Eğitim Basımevi.

Zabun, S. (2021). Saray-I Hümayun Bekçilerinin 1908 Yılı Maaşları ve Günümüzdeki Reel Karşılığı. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23(41), 505-516.

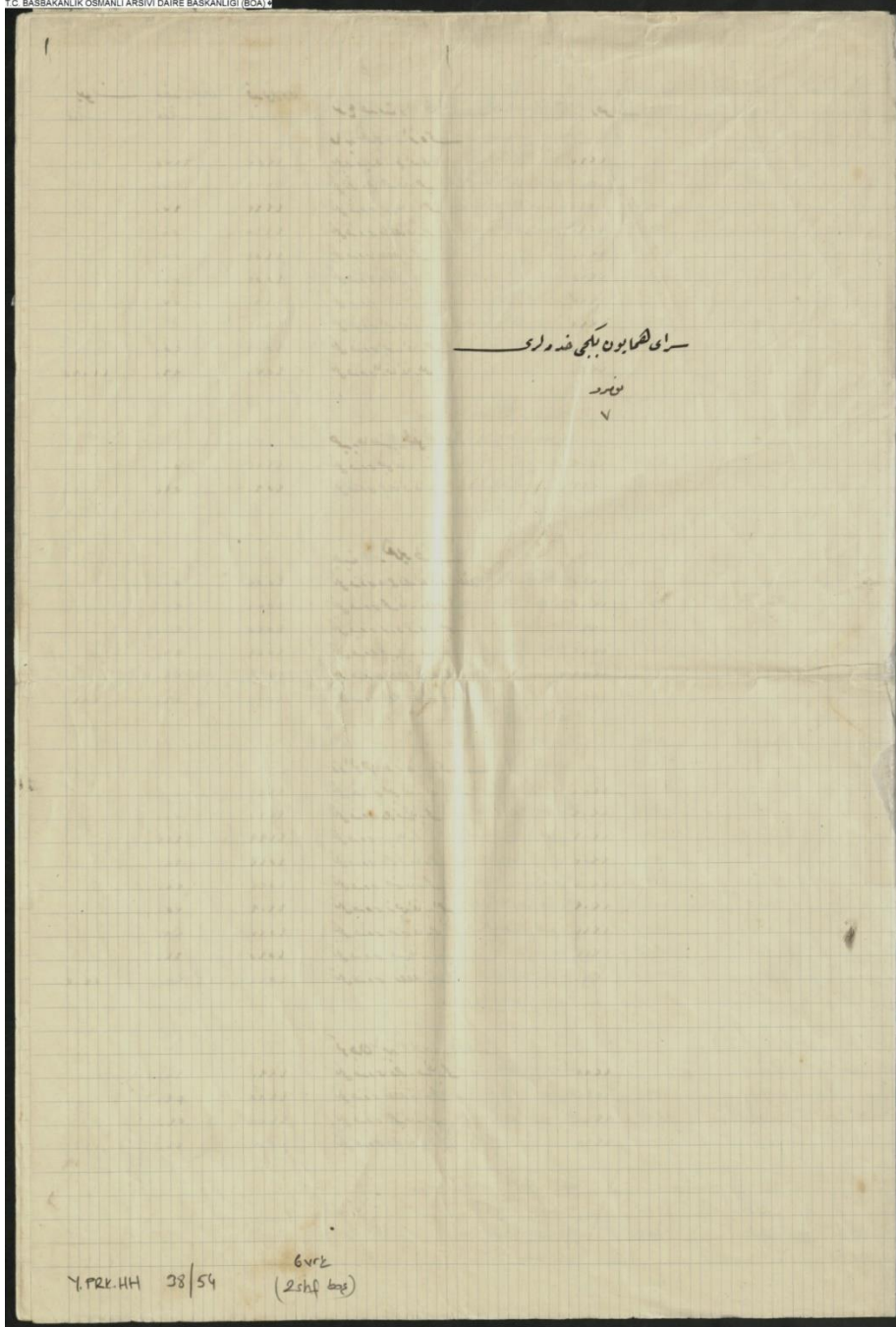
Pamuk, Ş. (2014). *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadî Tarihi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Sakaoğlu, N. (2002). *Saray-ı Hümayun Topkapı Sarayı*. İstanbul: Creative Yayıncılık.

Finans.mynet.com, 22.02.2021, 15:46.

Hepsiburada.com, 1 Mart 2021, 15:05.

EKLER: Osmanlı Arşiv Belgeleri

Y.PRK.HH.00038.00054.001

